

Perspectief op diversiteit

Symposium van het European Research Centre on Migration and Ethnic Relations

1 juni 2016

Universiteit Utrecht

Perspectief op diversiteit: **Religie**

Fenella Fleischmann

Universiteit Utrecht

Religie: brug of barrière voor integratie?

Religie als brug: Amerikaans perspectief

- Hoge mate van religiositeit van mainstream & immigranten
- Meestal christelijke immigranten
- Separatie van kerk en staat, actieve religieuze 'markt'

Religie als barrière: Europees perspectief

- Meerderheid geseculariseerd, immigranten (veel) religieuzer
- Veel immigranten uit moslimlanden
- Sterke banden tussen kerk en staat [NL uitzondering?]

Universiteit Utrecht

"Americans think that they are supposed to be religious, while Europeans think that they are supposed to be irreligious."

José Casanova, 2003: 19

Universiteit Utrecht

Wat laat empirisch onderzoek zien?

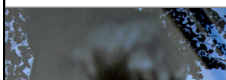
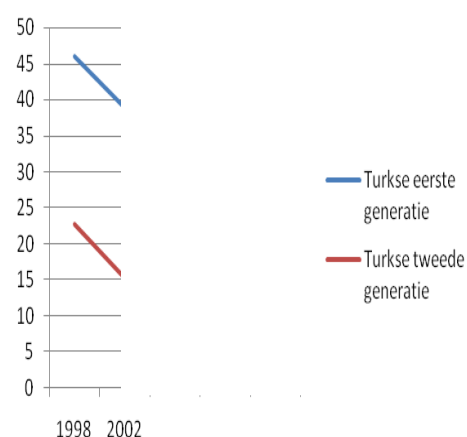
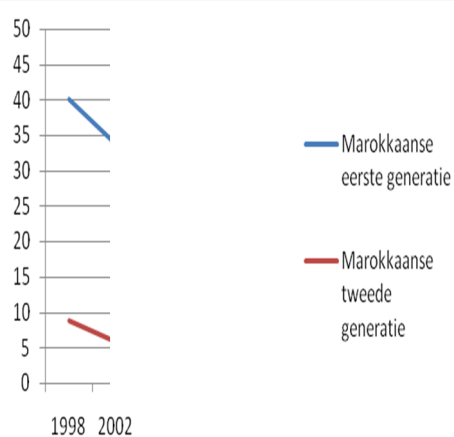
- Jaren '90 en begin jaren '00: negatieve samenhang tussen religiositeit en integratie
- meest religieuze immigranten zijn het slechts geïntegreerd
 - Bijvoorbeeld zwakkere arbeidsmarktpositie, lager opgeleid, minder taalbeheersing, minder autochtone contacten
- ✓ Religie als barrière voor integratie

Verwachting voor de toekomst: secularisering – en daarmee ook toenemende integratie

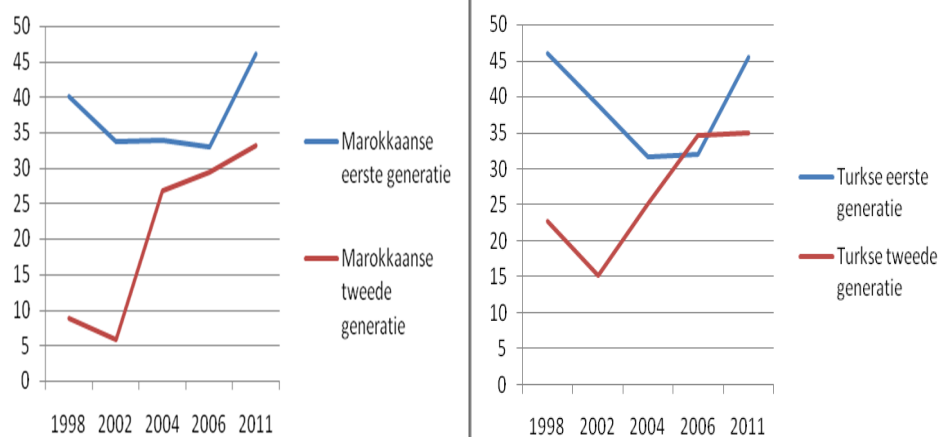
Universiteit Utrecht

Religieuze verandering: Moskeebezoek

Universiteit Utrecht

Religieuze verandering: Moskeebezoek

Universiteit Utrecht

Religieuze verandering?

- Geen (sterke) afname van religiositeit tussen de eerste en tweede generatie
 - Religieuze praktijk (zoals moskeebezoek) én religieuze identificatie: zeer sterk bij de tweede generatie
 - In Nederland en in andere Europese landen
 - Zeer succesvolle transmissie van religie van ouders op kinderen
- Maar staat dit de integratie van de tweede generatie in de weg?

Universiteit Utrecht

Religie en integratie: de tweede generatie

Religie & integratie: de tweede generatie

Structurele integratie: onderwijs & arbeidsmarkt
•Geen samenhang in meeste Europese hoofdsteden

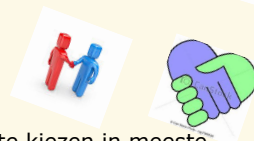
Sociale integratie: contacten

- Positieve samenhang met contacten met eigen groep
- Geen samenhang met contacten met autochtonen
- Geen samenhang met kans om partner uit zelfde groep te kiezen in meeste Europese hoofdsteden

→ Dus religie is geen barrière voor structurele & sociale integratie in de tweede generatie

Universiteit Utrecht

Religie & integratie: de tweede generatie

Sociaal-culturele integratie: houdingen en morele opvattingen

•Man-vrouw rollen:

- Mannen: hoe religieuzer, hoe traditioneler
- Vrouwen: geen verband

•Acceptatie van homoseksualiteit: hoe religieuzer, hoe minder

Emotionele integratie: nationale identificatie

•Geen eenduidig verband – afhankelijk van groep en stad

•In sommige steden geen verband, elders negatief: hoe meer identificatie als moslim, hoe minder met Nederland

- Hoe meer ervaren discriminatie, hoe negatiever het verband

Universiteit Utrecht

Religie: brug of barrière voor integratie?

- Geen bewijs voor brugfunctie (meer religie = betere integratie)
- Maar ook geen barrière voor structurele & sociale integratie
 - In de tweede generatie: loskoppeling van religie & integratie op deze dimensies
 - I.t.t. eerste generatie
- Maar niet alle dimensies van integratie gaan even goed samen met hoge mate van religiositeit
 - Man-vrouw rollen & houding t.o.v. homoseksualiteit
 - Identificatie met Europese landen

→ Straks meer in de workshop

Universiteit Utrecht

Bedankt voor uw aandacht!

Contact:

f.fleischmann@uu.nl

Voor recente publicaties over dit onderwerp zie:
http://www.ercomer.eu/all_publications/

Universiteit Utrecht